1

Janina wil eigenlijk haar moeder bellen. Al sinds vanochtend. Omdat er na weken van bijtende stilte iets te vertellen is over haar vader. Maar ze heeft zich voorgenomen om haar moeder pas te bellen op het laatste moment. Net voordat zij in het taxibusje zal stappen dat haar naar het station van Rzeszów brengt.

Het is nog een paar minuten lopen tot de opstapplek. Janina wil rennen, uit hoopvolle paniek, uit verdrietige opluchting. Maar rennen gaat niet makkelijk in haar winterjas. En met deze schoolrugzak. Daarin heeft ze alles gepropt wat ze nodig heeft voor de komende drie nachten. Haar telefoonoplader, de euro's die haar oma nog vlug bij een buurvrouw heeft gewisseld tegen zloty's. De verpakte koeken tegen de honger. Het allerbelangrijkste zijn haar reservering voor morgennacht in een Duits hotel én de retourbustickets. Janina pakt haar telefoon om te controleren of die er nog steeds wel op staan. Rzeszów – Duisburg. Bijna achttien uur, dwars door Polen en Duitsland.

Het is onbevattelijk dat het deze ochtend allemaal gebeurde. Op deze stille, bleke zondag. De laatste van deze afgrijselijke kerstvakantie. Janina en haar oma Dotti zaten rond een pot koud geworden ochtendthee, allebei op hun telefoon. Toen ze eindelijk, eindelijk iets hoorden over haar vader. Van Basim of Besim. Een nauwelijks te begrijpen Albanees die haar vader zegt te kennen, voor zover Janina en haar oma het goed begrepen. In ieder geval heeft deze kerel haar vaders jas.

Janina is op het parkeerterrein. Verderop wacht het gele taxibusje. Ernaast een paar rokende mannen. Nu kan ze eindelijk haar moeder bellen. Uit reflex tikt Janina de berichtenchat *Papa* aan in haar telefoon. Het liefst zou ze hem iets willen schrijven. *Ik kom naar je toe!* Maar ze gaat alleen naar Duisburg om zijn jas op te halen.

'Jani?'

'Mam.'

'Alles goed met je, meisje?'

'Zijn jullie al aangekomen?'

'We komen net binnen.'

Janina wist dat haar moeder Blanka vanmiddag met haar nieuwe man Arnusz naar een verjaardag ging. Op twee uur rijden van hun dorp. Nu kan haar moeder haar onmogelijk tegenhouden.

'Is er iets? Anders ga ik even feliciteren.'

Janina slikt.

'Iemand heeft papa's jas gevonden.'

'Wát?' Om Blanka heen valt het stil. 'Zijn jás?'

'Alles zit erin.' Nu Janina het moet vertellen, brandt elk woord. 'Papa's telefoon, zijn portemonnee ook.'

'Van wie weet je dit?'

'Iemand heeft gebeld… naar oma Dotti. Een Albanese man.'

'Hoe… Hoe komt diegene aan zijn jas? Weet je zeker dat het van Łukasz is?'

'Hij heeft foto's gestuurd naar oma Dotti.'

'Een Albanees, zei je? Hoe komt zo iemand aan de jas van jouw vader?'

'Mam, ik… Ik weet verder niks.'

'Ik snap het, engel. Ik snap het.' Blanka bijt een vloek weg. 'Niet meteen van het ergste uitgaan, Jani. Dit kan nog van alles betekenen. We… we komen eraan, engel. We rijden nu terug.'

'Dat hoeft niet. Je kunt niks doen.'

'Weet je het zeker?'

'H-hm. Maar eh… Ik moet ophangen.'

'O… Hoezo?' En dan: 'Wat ga je nu doen?'

Dit durft Janina alleen mee te delen met honderdtwintig kilometer tussen hen in. 'Die jas ophalen.'

'Waar is die dan?'

'Duisburg.'

'Wát? Waar is dat? Bedoel je…?'

'Mam, het gaat allemaal heel snel. Ik moet nu naar de bus.'

‘Welke bus? Ga je helemaal naar Duitsland?’

‘Ik moet ophangen nu.’

‘Jani!’ Op de toon waarmee haar moeder ook katten uit hun tuin verjaagt.

‘Mam…’

‘Dit wil ik niet hebben.’

‘Ik haal alleen papa’s jas op.’

‘Dit is veel te gevaarlijk. Er gaat toch wel iemand met je mee? Laat míj desnoods meegaan.’ Het maakt Blanka niet meer uit wat Arnusz ervan vindt, dit gaat niet om haar ex, dit gaat om haar dochter.

‘Ik laat het je weten als ik er ben. Beloofd.’

‘Jani, dit mag je niet doen.’

‘Ik ben volwassen.’

‘Je bent zeventien!’

‘Wees blij dat ik je bel, mam. Ik kan jouw paniek er nu niet bij hebben.’

‘Mijn god… Janina.’

‘Als ik niks gezegd had, had je niet eens gemerkt dat ik weg was geweest.’

Janina loopt naar het gele busje toe. In de crimeseries die ze met haar beste vriendin op haar laptop kijkt, zwelt altijd muziek aan bij zo’n belangrijk moment. Maar ze hoort alleen haar schoenen smakken in de sneeuwprut. Er klinkt verdomd weinig muziek sinds haar vader geen hartje terugstuurde op haar selfie. Sinds zijn telefoon geen gehoor gaf, ook niet na zestien keer bellen. Sinds hij geen maandelijkse code meer

stuurde waarmee ze geld konden ophalen bij het Western Union-kantoor. Sinds er in zijn WhatsApp-chat bleef staan: *laatst gezien: 7 december 6.19*.

2

'Daar komt die dochter van Pleterski.'

'Waar?'

'Van die Łukasz, weet je wel?'

'Gaat zij nou in Duitsland werken?'

Uit hun gezichten komen pluimpjes rook of wolkjes adem. Een muts en vier petten met hun capuchon eroverheen staan bij de bemodderde personenbus. Arm kind. Het lijkt Janina's nieuwe naam geworden.

'Heeft dit jaar toch examen?'

'Schijnt nog best een pientere te zijn.'

Hun slippers prakken in de sneeuwprut, maar ze komen niet van hun plek. Hun sokken zijn ijsnat, vocht trekt al in de pijpen van hun trainingsbroeken. Alle vijf knikken ze richting Janina.

Zij perst een bochtje in haar lippen. Ze zou hen naar haar vader willen vragen, maar durft het niet goed. Janina zou zelf niet eens kunnen antwoorden waar haar vader precies woonde, welk werk hij deed, op welk moment hij exact verdween. Waarom zouden zij het dan

wel weten? En waarschijnlijk heeft oma Dotti het hun allemaal allang gevraagd.

Een twiedeltje.

Iedereen blikt richting Janina, zij hoeft niet op haar schermpje te kijken om te weten dat het haar moeder is. Een van de mannen schopt een klomp moddersneeuw uit de velgkast.

Nog een twiedeltje.

Net zo'n stille als haar vader, zegt niemand hardop. Op de technische school was Łukasz al onopvallend, later werd hij niet veel spraakzamer. Alle vijf hebben ze weleens met hem in een bus gezeten vanuit Duitsland richting huis, soms alleen dat laatste stuk vanuit Rzeszów. Łukasz slapend tegen het raam met een capuchon over zijn hoofd.

Natuurlijk, deze vijf rookmannen zwijgen ook meer dan ze spreken, maar dat doen zij in ieder geval nog steeds tegen hun eigen vrouw. Er wordt genoeg gefluisterd over vaders die in Duitsland of waar dan ook een nieuw leven zijn begonnen. Moeders ook weleens. Je weet ook nooit in welke kringen iemand zich begeeft. Snel geld maken is verleidelijk, iedereen wil zijn kinderen laten studeren tegenwoordig. En het blijken altijd de stillen die de raarste dingen doen. Tja, wie zal het je vertellen? Voor die dochter en zijn moedertje is deze onzekerheid verschrikkelijk. Wat er ook gebeurd moge zijn. Je wenst sowieso niemand zo'n lot toe, dat vinden ze alle vijf. Er wordt weleens beweerd dat iedereen

zoiets kan overkomen. Maar in dit geval gebeurde het Łukasz. Terwijl zij hier met z'n vijven staan te roken. Je weet niet wat het betekent, maar het betekent toch zeker iets?

Uit Janina's telefoon blijven irritante twiedeltjes klinken. Ze zet haar telefoon op trillen. Leest wat Blanka het afgelopen kwartier gestuurd heeft.

Dit kun je niet doen, Jani!
Dit overleg je!
Ik heb hier helemaal geen goed gevoel bij
Dit moet je overleggen
Ik ben nog altijd je moeder

Inmiddels schrijft ze:

Hou me op de hoogte

En haar laatste berichtje:

Schrijf me als je bent aangekomen

Janina antwoordt met een duimpje.

Verborgen in de wolken ratelt een helikopter. Er patrouilleert hier elk halfuur zo'n ding, de grens met Oekraïne is niet ver. Iedereen lijkt daar inmiddels aan gewend. Janina maakt het nog altijd onrustig. Ze stapt als eerste in het lege busje, ze wil alvast onderweg zijn. Dat maakt de andere wachtenden rusteloos. Het laatste vuur wordt door de peuken gezogen, waarna die worden weggeschoten. De bus deint door de instappers, alle hoofden wat gebogen onder het lage dak. De ramen beslaan. De verwarming blaast lauwe, dikke

lucht als de busmotor wordt gestart. De plek naast Janina blijft als enige leeg.

Er komt een laatste passagier aan zwoegen. Prima op tijd, toch gebaart de chauffeur dat ze door moet lopen. Die vrouw met dat korte, roodgeverfde haar. Antonia hijst zich naar binnen en beweegt zijwaarts tussen de stoelen naar achter. Iedereen buigt het hoofd opzij. Aan één elleboog slingert een tas met bakjes eten. Aan haar andere arm schommelt een enorme shopper met cadeautjes. Voor de drie kleinkinderen van haar zus. Op maandagen passen ze samen op, Antonia voelt zich daardoor ook een beetje oma.

Inmiddels hobbelt het busje over het terrein. Antonia bereikt de laatste lege plek. Ze duwt de shopper onder de zitting, laat zich vervolgens op de stoel zakken. Zo. Antonia zit. Met de hals van haar shirt wappert ze wat wind omlaag. Het is januari, maar zij heeft het altijd warm. Sommigen noemen dit de overgang, Antonia wijt het liever aan de klimaatverandering. Ze glimlacht opzij; dan ziet Antonia pas wie er naast haar zit.

'Goh,' stoot ze per ongeluk uit. De dochter van die Łukasz. Met het korte kneepje van haar ogen probeert Antonia iets over te brengen, niet zozeer medelijden, daar heeft niemand wat aan, maar wel iets van zachtheid.

Janina kijkt naar het parkeerterrein buiten, het busje draait een ruime bocht richting de weg naar Rzeszów. Ze kan zich niet herinneren dat ze haar vader ooit heeft

uitgezwaaid wanneer hij weer naar Duitsland ging. Zeker niet in de laatste jaren als hij bij oma Dotti verbleef, maar ook niet toen hij nog thuiskwam bij Janina en haar moeder. Op de avonden voordat haar vader weer vertrok, droeg hij haar altijd de trap op naar bed. Door hoe hij Janina tegen zich aan hield kon ze voelen dat hij de volgende ochtend weer uit hun leven zou wegsluipen. Łukasz poetste haar tanden, terwijl ze dat van haar moeder allang zelf moest doen.

'Wanneer blijf je echt thuis?'

Haar vader drukte een kus op haar neus en tekende met zijn vinger een kruisje tussen haar wenkbrauwen. 'Over een tijdje. En daarna nog een tijdje. Ooit blijf ik voor altijd thuis. Goed?'

Janina wilde dit antwoord niet meer.

'Jani?'

Łukasz streek wat haren achter haar oor.

'Afgesproken?'

Haar vader kietelde in haar hals tot ze ja zei.

Janina zag er altijd tegen op hoe in de dagen erna hun leven weer dichtgroeide. Dat ze er ongewild weer aan zou wennen dat hij weg was. Een keer had ze haar vader gevraagd: 'Ben ik dan al groot?'

'Wanneer?'

'Als jij voor altijd thuiskomt.'

'Nee hoor, nog lang niet.'

Sinds de scheiding logeerde haar vader bij haar oma wanneer hij thuiskwam voor kerst, een doop of een

verjaardag. Eigenlijk vierde hij alleen nog die van oma Dotti en Janina. Altijd verscheen hij met een veel te duur cadeau. Zijn eigen verjaardag vierde hij al jaren niet meer, in ieder geval niet met hen. Janina stuurde hem op 16 juni meestal een hartje of een kattenfilmpje met een feestmuts.

Sinds 7 december heeft Janina eindeloos hun berichtjes teruggelezen. Dan hoorde ze de woorden met zijn stem. Soms moest ze glimlachen, meestal werd ze er verdrietig van. Janina wilde dat ze haar vader langere berichten had gestuurd. Waarom beeldbelden ze nooit?

Succes met je examens.

Dank je, papa. X

Een week daarvoor.

Is je oma ziek?

Hoezo?

Ze hoestte aan telefoon.

Nee hoor, gewoon hoest, denk ik.

Als Janina hem een selfie stuurde, had ze er soms eentje van hem teruggekregen. Samen met oma Dotti heeft ze die allemaal bekeken om te zien of er eentje bruikbaar was voor het vermissingsbericht. Op de meeste keek hij scheel, stak een tong uit. Ook de serieuzere foto's waren onbruikbaar.

Pap, je moet geen foto's van onderen maken.

Waarom niet?

Dan kijkt iedereen in je neus.